

נייע יידישע פעסטער צייטונג

דיעהס בלאט ערשיינט
דריימאל וואָכענטליך
פרייטאג-ביילאגע אונד צייטונג
אונד קאסטעט
פיר עסטערוויכ-אונגארן
געשעפטיג 8 גולדען ע.וו.
האלבוטיג 4 גולדען ע.וו.
פיערטייליקער 2 גולדען ע.וו.
פיר'ס אויסלאנד
געשעפטיג 10 גולדען ע.וו.
האלבוטיג 6 גולדען ע.וו.
פיערטייליקער 2 גולדען ע.וו.

אויף דיעהס צייטונג קאנטא
יעדען מאנ
פיר ענוס עריירען.
דער פרייטאג-ביילאגע, פיערטייליקער
ניינט טיש דעס טעגליכען דעס
דעסטען בלאטעטע.
דיא יעדאקציען בעשולדיגטע ויך
אין דער בוכהאלדונג דעס
מאָרין בוריאן,
בוירא-פעסט (פארקאקאטער-טוי)
ווארין טון אויך דעס פרייטאג-ביילאגע
אונד געלעך צו זענען בעליבע.

№. 95. ערסטע יארהונג. פּעסט, מאָנטאג, כ"ו כסליו ה'תרמ"ה. Budapest, den 15. Dezember 1884.

אין ריכטער געגען איינען יודען.

דיעהס זאמסטאג געלאנגט אין פּעסט-פּאָ-
צעס פּאָר דעס הויפטשטאדטישען געשוואַרענ-
ערביכטע, וועלכער אום זאָ גראָסערעס אייזעהען
עררעט אַלס דערעלבע עכען פּאָר איינעם יאהרע,
געמליך אום 13 אונד 14 דעצעמבער 1883, בערייט-
אינמילך פּאָר דעם קאָ שוויער געשוואַרענ-
ערביכטע פּערהאנדעלט וואַרדע, דער פּערהאנדעל-
טע וידע מעלדעטע דאמאלס דיא, נייכטיקייט-
בעשווערעך, אָן אַין פּאָלגע דעססען דער אַבערסטע
ערביכטע-האַף דיעהס אורטהייל קאָסירטע.
דיאָ אונזיכען דעם פּערהאנדעלליכען ויענו זאָדאָן
דיאָ יוסטיץ-מיניסטעריאום דיא אונגעלענענדייט צור
נייערליכען פּערהאנדלונג אַן דאס הויפטשטאדטישע
געשוואַרענ-ערביכטע קלאָנער אומט אַין דיעהס
פּראָצעסע דער וועז- בעצירקס- ריכטער פּאָ-
ראָ זענוי טראָמאס באַיקאַר; אַלס נע-
קלאָנער ערשיינט דער אונגעהנדע יידישע אר-
וואָקאט, געזאמט מאַשקאָוו'ס דער פּאָ-
צעס ווירד איינענטליך, פּאָן אַמטסוועגען געפּיהרט,
נאכדעם דער בעלידיגטע בעצירקס-ריכטער יא אַין
פּעסט-באמטערי אומט:

דער פּאלל אומט פּאָלגענער: געזאמט מאַש-
קאָוו'ס דאס האט געמליך אַין דעם אַין ראָועני
ערשיינענדיג וואָכענ-בלאטע „Rosnyót Híradó“
מעהרערע ארטיקעל געגען דען גענאנטער ריכטער
פּערהאנדעלליכע אַין וועלכען איינער אַנדערס
אויך פּאָלגענע טעלען פּאַרקאָממען: זיא איב-
טען אויף דיא צייגען אונד דען אונגעקלאנגטען ביא
יעדעס פּערהאנדע איינע שטארקע פּרעססאָן אומט.
זיא פּאַרדערטען אונטער דעם פּאַרהאנדען גע-
דאס דיא צייגען אונד דער אונגעקלאנגטע דאס צייגען
אויסזאגען זאָלען וואס עכען זיא ווינשען: אַין
דאס פּאַרקאָלל שרעבען זיא ניכט דאס, וואס
דיא צייגען אויסזאגען זאָרדערן איינעניגע, וואס
זיא צייגען בעלייבטע זיא געברויכטען וואס
ביים פּערהאנדע טעלע פּאַרקאָמען, וואס שורקען, בע-
טריגען, ניעדערטראַכטיגער קערל: איבערדיעס
דראָהמען זיא מיט „אַהרענ-אַבשינדערן“, טאָדעס-
אורטהייל „אַהרענערן“ אויזווי, אַלל דאס קאנט אַין
מיט צייגען בעוויזען! — אַין איינעם אַנדערען אר-
טיקעל הייסט עס: דיעזער מעש (דער ריכטער)
פּערהאנדע מיניגען קליינען אַהרע זיא אונד
וואָללטע איהן צו איינער פּאלשען אויסזאגע בע-
וועגען דורך אַללערלייא ליגען אונד דראָהנען, דא
אַלל דאס ניכטע ניטצען, קאָנגעט ער זיך ניכט
ענטהאַלמען, מיניגען ברודער אַם אַהרע צו ציעהען!
— אויך מיר וואַרדע דאס גליק צו טהייל פּאָן
איהנען פּערהאנדע צו ווערדען, זיא קאָנגעט עס
דאך זעלבסט ניכט ליגיגען, דאס זיא מיניגע אומט-
זאגען פּאַלש אונט פּאַרקאָלל אויפגעהמען וואָלל-
טען, בייא יעדער געלענענדייט לעפען זיא מיך דען
זיבערן זאמין אַהרען: וויססען זיא אַין האבע ניכט
גען מיט יודען צו טהון; אומט אבער איינמאל
איינער אַין מיניגען האַנדען, דאָן זיא בע-
אַרבייטע אַין אַין איהן אַין — זיא לייעטען מיניגען
פּאַטער פּערהאַפען, אומט זיך זעלבסט איינען נאמען
צו פּערהאַפען, דער נייע איינען פּאַראלישען ווערטה
האַטען, זיא לייעטען מיך אומט פּערישענען גיינ-
דען אַפּענטליך אונד וויערעהאַלט מיט שטאַקען
פּריגעלען, זיא וואַרדען אַין דען בלאָטטערן הייפיג
פיר אַין „געבראנדמאַרקטעס אַנדווידיאום“ וועגען

אורקונדענ-פּאַלשונגען, וועגען מיסברייכע בעצירליך
דער העררייכענינג פּאָן שטראַס-פּערהעלענס-געל-
דערן, בעצייכעטע אויזווי, . . .
דאס קאשויער געשוואַרענ-ערביכט שפּראַך
פּאָר דעם געסטערן איינעם יאהרע (14 דעצעמבער
1883) דען אונגעקלאנגטען וועגען, פּערהימונג אונד
עהרענ-בעלידיגונג שולדיג, דער נעריכטע-
האַף פּערהאנדעלליכע איהן זאָדאָן צו אַבט מאָנא-
טען געפּאַנגענעם 1000 גולדען-עלד-שטראַסע אונד
צור טראַנגע אַללער פּראָצעס-קאָסטען אים בע-
טראַנע פּאָן 1255 גולדען, דיא פּאַראַהרונג פּע-
האנדלונג אַין קאשויו דויערטע פּאָן 9 אַהרע מאָרענעס
ביז 4 אַהרע נאָך מיטטענאכט, — אויך היער האט
דיא פּערהאנדלונג אום 13 דיעזעס (פּאַרעסטערן) אום
9 אַהרע מאָרענעס בעגאַנגען אונד דויערטע ביז 5
אין האלב אַהרע מאָרענעס, עס וואַרדען 27 צייגען
פּאַרעללערען, דא דער אונגעקלאנגטע פּיר זינע בע-
הויפטונגען דען וואַהרהייטס-בעוויזען לעפען וואָללטע.
בעקאָנגטליך אומט אַין אונגאַרן דער וואַהרהייטס-
בעוויזען נור געגען פּערהאנדען ערלייבט, וועלכע אַין
אַפּענטליכעס אַמט בעקליידען, וואס עמווא אַין
ריכטען אונד דערניליכען, ערהעכט אַין פּיר-
וואטמאן דיא אַנקלאגע וועגען, „פּערהימונג אַדער
עהרענ-בעלידיגונג“, דאן אומט דיא ערברונג אומט-
געס וואַהרהייטס-בעוויזען ניכט געשטאַטעט. דער
שריבער ווירד צום ביישפעל וועגען עהרענ-בע-
לידיגונג פּערהאנדעלליכע זעלבסט דאן, וועגן ער נור
דיא וואַהרהייטס-בעוויזען האט!
דיא פּערהאנדלונג נאָח פּאַרעללערען פּערהאנדען.
דער פּערהאנדענער דעס אונגעקלאנגטען, נעמ-
ליך דער הויפטשטאדטישע אויזוואָקאט דר' לעאָ
טוויבער, דאס מאָן פּאָר אַללעס איינע
איינמאל פּאָן 8 ראָועניער וויזוואָקאטען געגען דען
ריכטער טראַמאס באַיקאַר, דיא שאַן אים
יאהרע 1878 דעס יוסטיץ-מיניסטער אונטערברייטעט
וואַרדע פּערהאנדען טאנען, אַין גלייכער וויזע מאַנע
אין ארטיקעל געגען פּאָן אַר פּערהאנדען ווער-
דען, וועלכע שאַן אים יאהרע 1878 ערשיינען אויזו!
שטאַטעס-אנוואלט באַיקאַר ערקלאָרעט
היעריף: „אַך האבע געגען דיא פּערהאנדען דיעזער
אַקטע-שטיקע ניכטס איינע-ווערדען; אַלליין דאן
מוס אויך מיר געשטאַטעט זיין, דען בעוויזען צו ער-
ברענגען, ווער איינענטליך איינע פּאַמליע מאַש-
קאָוו'ס זיא: מיר איינען רעדליכען שטאַטעס-
באמטען, איינען ריכטער, הייסע אַן דען
פּאַנגענער טעלעלען ווילל!“

דיעהס שריפט-שטיק מאכטע נאמירליך אויף
דען קלאָנער, דען ריכטער באַיקאַר, איינען
נייערשעמטערנען איינדרוק, אַלליין יעצט
שטעללט דער שטאַטעס-אנוואלט באַיקאַר
דען אַנטראַג, דאס דער בע- צען דעס יוסטיץ-
מיניסטערס אויף דיעזער איינמאלע פּערהאנדען ווערדע.
אַן דיעהס בעשיידע ווערדען ווירקליך אַללע אַין
דער אָבען עמוואַלשען איינמאלע ענטהאַלמענען
בעשולדיגונגען אַלס „פּאַלשונגען אונטערינדעט“
ערקלאָרט.
דער פּערהאנדענער דעס מאַשקאָוו'ס, הערר
לעאָטוויבער, מאכטע היעריף פּאַלגענער
בעמערקונג: „פּאָר אַללעס מוס אַין קאָנשטאַטען,
דאס דיעזער מיניסטעריעללע בעשייד זייערעדייט
דען פּאַרטייען, געמליך דען 8 ראָועניער ארוואָקא-
טען, נאר ניכט צונועשטעללע וואַרדע; פּערהאנדען מוס
אין קאָנשטאַטען, דאס זייטעס דעס מיניסטערי-
אומט נאר קיינע אונטערברייטע איינעליימע וואַרדע,
אום צו אַנטערברייכען, אַב דיא געגען באַיקאַר
עהרעבענען בעשולדיגונגען בעגרינדעט זינד אַדער
ניכט; ענדליך אבער מוס אַין נאָך קאָנשטאַטען,
דאס באַיקאַר וועגען דיעזער איינמאלע איינע
קלאגע אויף „פּערהימונג“ ניכט אונגעשטאַטעט
האַט, וואס ער דאָך געוויס ניכט אונטערברייטע
האַטען, וועגן דיא אַין דער איינמאלע ענטהאַלמענען
בעשולדיגונגען ווירקליך אונטערינדעט געווענען
וואַרען.
עס וואַרדען נין אויף אַנטראַג דעס שטאַטעס-
אנוואלטעס אויך דער בעשייד דער קאשויער
קאָנגליכען פּאַנאצ-היערקצאַן פּערהאנדען, לויט וועל-
כעס דיא אַנקלאגע געגען באַיקאַר אַלס גרינד-
לאַז בעפּאַנדען וואַרדע. נון קאס אויך דיא פּערהאנדע-
זונג איינעם ברעיעסע, וועלכעס אַין געוויסען גוט-
טאום אַראַס אַן דאס קאשויער געשוואַר-
נענ-ערביכט געווענדעט האטען אונד זעהר שווערע
בעשולדיגונגען געגען באַיקאַר ענטהאָלעט.
יעצט וואַרדען דיא צייגען בעאידעט, מיט
אויסנאָהמע דעס זימנד מאַשקאָוו'ס צייגען אומט.
פּאַטער דעס אונגעקלאנגטען דער צור צייגען אומט.
זאנע ניכט צונגעלאַסען וואַרדע, אַלל דיעזער צייגען
וואַרען איינענטליך זייער צייט פּאָן באַיקאַר
פּערהאַרט אַין איינעם פּראָצעסע געגען דען אַלשען
זימנד מאַשקאָוו'ס, וויר ווערדען דיא
אויסזאגען דיעזער צייגען דיער אַין מאָגליכסטער
קריצע פּאַלגען לאסען.
צייגען מאַרטין סטאַראַנא זאנעט: „אַלס
מיך באַיקאַר אַין דעם שטראַס-פּראָצעסע
געגען זימנד מאַשקאָוו'ס פּערהאַרטע, נאנטע
ער מיך איינען ניעדערטראַכטיגען קערל, איינען
שורקען אונד מאַרדע, ווילל אַין ניכט אומט-
זאנעט ער וואָללטע, דאן צוואנג ער מיך,
דאס פּאַרקאָלל צו אונטערשרייבען, אָבנליך ער
אַן דעמועלכען ניכט דאס שרעב, וואס אַין אומט-
געזאַנט! איבריגענס זאַלל זיך באַיקאַר גע-
איינערט האבען, אום דעם שטראַס-פּראָצעסע
געגען מאַשקאָוו'ס זיא אַין צווייטעס טיטאַ-
עסלאַר“ מאכען צו וואָללען!“

טראן פאן דער מאירטאט דעם הויזעס אינאפאך
ס ע ר ו א ר ס ע ו ווארדעו)

* רייסען די א יודען ווירק-
ליך זאלען גרונד-בעזימן אן
זיך? דא אנט-סעמיטען וואלען בעקאנטליך
איהרע העצערעווען געגען דיא ווען מיט דער פאל-
שע בעהרפסונג אונטערשיטטיגען דאס דיא ווען
דיא גענטרי (ארעליגע מיטטעל-קלאסע) צו גרונ-
דע ריכטען אונד דערען גרונד-בעזימן אן זיך ריי-
סען! - די עווער טאנע גיך ערשיען פאן איינעס אהרען
פאליטיקער איינע בארשידע אונטער דעם מיטעל:
אויפערע זעוועלשאפט אונד אונטער נאציאנאלע;
בערוף. אין דיעווער בארשידע ווירד אויף דאס גע-
נייעסע נאכגעוועווען דאס 60 פראצענט דער
'גענטרי' נאך איהרען אלטען גרונד-בעזימן האבע!
40 פערצענט האבען וואהל איהרען בעזימן פער-
לארען, דאך גינג דיעפאן 39 פערצענט אין דיא האל-
דע דער סעמיטען אינד נור 10 פערצענט אין דיא
האנדע פאן ווען איבער. אים אללגעמיינע בעזי-
צען דיא ווען נור 5 פערצענט דער גרונד-שטיקע
אין אונארן. דאס ענשיכטיג אבער פאלקאממען
דעם צאהלענ-פערהאלטניססע דער ווען צו דער
איבריגען אלטעס-בעפאלקערונג פאן דען זאגע-
נאנטען לאט'נדישן (ווייט איינגעדעהטע גע-
בעפערטע זיך קיין איינציגעס אין דען האנדען איינעס
ווען! - אים דיעווער זארגפאלטיגען צוואממע-
שטעלונג געט אים אונטערדעלעגליכסע הער-
פאך, דאס דיא בעהרפסונג אלס האטטען דיא ווען
דיא גענטרי צו גרונדע צוריקטע אונד דערען
גיטער אן זיך געריסען - איינע פאן דען אנט-
סעמיטען ערדיכטעטע ליגע אים, אים געגען
דיא ווען דעסטא ערפאלגרייכער העטצען צו
קאנען!

* (ס'ר מאזעס מאנטעפארע)
האט דאס פראטעקטאראט דעם בודא-פעסטער
ידישען קראנקע-אונטערשיטטיגענס-פערטיינעס
אנגענאמען. מיט גענעהמונג דעם מיניסטעריאומס
דעם אינגערן ווירד דיעווער פערטיינעס פאן היטע אב
דען מיטעל: 'ס'ר מאזעס מאנטעפארע קראנקע-
אונטערשיטטיגענס-פערטיינעס פארען.
* (אייניידישער גוטס-בעזי-
צער - וואהנינגניג) דיעווער טאנע
ערשיען אין מאנן אים דער פראווינץ אין איינעס
דיעווען באקער-לאדען אונד קויפטע צווייא קיפ-
פעל אלס בעצהאלונג ווארף ער איינע בונד באנק-
נאטען היין. עס ווארען 87 גולדען אלס דיא פער-
ביקעפריין דען פארען און אייפערקואם מאכטע.
ווארף ער אויך זיין נאטיצי-ביך היין אין וועלכעס
דער בעטראן פאן 600 גולדען זיך בעפאנד. דיא
פערקויפטען מערקטע אלסבאלד, דאס מאן עס

הער מיט איינעס וואהנינגניגען צו טהון האבע,
וועסאלב זיא איהן דורך איינע קאנטראבלער צור
שטארט. הויפטמאנשאפט פיהרען ליעס. דא שמעלל-
טע עס זיך הערויס. דאס דער אינגליקליכע לעאפאלד
גרין ואלד הייסע 31 יאהרע אלט אונד
גרונד-בעזימער אויס ארמ עני (ניטרארער
קאמיטאט) איזט ער אנטע; נאטע האבע איהן נאך
בודה-פעסטע ענטזענדעט, אים היער דיא מענשען
צו בעסערען! ער האטטע בייא זיך אין פאר
נייע קינדער-שווער, וועלכע ער אנגעבליך אים 100
גולדען געקויפט האט. דער אינגליקליכע ווארדע
אויף דאס בעקאכטונג-צימער אים ראכט-שפ-
טאלע געבראכט. ווער דיא ליעס אין בודא-פעסט
בעסערען וויל, איזט לידער געוויס וואה-
נינגני, ועלכסט ווען ער מיט זיינעם געלדע ניכט זא
פערשיינדענער ערויס אימגעאנגען ווארע!
* (פערטארט היילונג איינעס
אנטעס עמיטען ווען וועלכע עס עלעאל-
שערס) אין געוויסער אנטאן ווינדיש
מיטאייגענטהיימער אונד רעדאקטער דעם פערעכבור-
גער אנט-סעמיטשען שמער-בלאטטעס, וועסט-
אונגארישער גרענעצבאטע/דאס שאן פאר יאהר
אונד אונד אויף דיא נאמען דעם גראפען אלבערט
פאן פאני אונד אנטאן יערס וועלכע גע-
פאלשט. וואפיר ער פאס פערעכבורגער געריכטס-
האפע צו איינעס יאהרע קערקער פערטארטהייט
ווארדע, דיא קאנגליכע טאפעל ערהאפטע דיעווע
שטראפע אויף דרייא יאהר קערקער, וועלכעס
אורטהייל אים 6 דיעוועס אויף פאס אלבערט גע-
ריכטס-האפע בעשטאטיגט ווארדע. - (זעלכע כא-
ראקטערע זינד עס, וועלכע דיא פערעהייט האבען,
מיט איהרעם עקעלהאפטען גיטער ווען אונד ווענ-
טהום צו בעוועלען)
* (דאדעל-אונד ארדענ-דו-
על לע) אים ליטאטיקעל אונטערע פארען
גיטער האבען וויר דיא רעדע נאכרועל אונ-
ראניס מיטגעטהיילט, אין וועלכער ער געגען דיא
פערלייהונג פאן אדעל אונד ארדען אן אונטערדיגע
פערקאנען, נאנטענליך אבער אן רעגירענינג-קאר-
טעשע, שאנגונטלאן לאזדאנגערטע, אייסער דעם גע-
וועזענען בירגערמייסטער פאן קעמפשי-טעמ-ראדי
אונד דעם פאסט-מייסטער אין באצא, וועלכע פיר
קארטעשי-דיענסטע ארדען ערהאלטען האבען זאלען,
ערוואהנטע אונטאן אויך איינעס גוטס-בעזימערס
אין סלונאק, נאמענס סעפשיק, האנדע אלס
מיטגיטער קארטעש אין דען אדעל-שאטע ערהא-
כען ווארדע. דיעווער הערס עס פשיק גיך גיך
אים פערטיינע מיט זיינעם זאגען נאך דער הויפט-
שטארט אונד פארדערטע הערען אונטאן צום דו-
עללע הערויס פיר דיא בעלידינגני, דיא ער איהם

אין אפגענימליכער פארלאמענטס-זימטונג צוגעפונען
האט! - פרייליך, ווען ער אונטאן מיט אללען
ניי-געאדעלעטען אונד גי-רעקאירטען הערען,
דיא זיך דורך זיינע רעדע פערלעצט פיהלען זיך
שלאגען וואללטע, דא ווירד עס מיט זיינעם, ביסכען
פולווער באלד צו ענדער זיין! - דאך הער אונטאן
פאנד עס פיר געראטהען, אין הערען סעפשיק
איינען. ענטשולדיגונגס-בריעף אין ריכטען, אין
פאלגע דעססען איין בלוטיגעס הועלל פערמיערען
בלייבען ווירד!

* (אייניינעס אנטעס עמיטע-
שעס טאנע-על-עב-לאט) וויא ארסאנאש-ער-
טעשיטאן מעלדעט, ווערדען דיא אנט-סעמיטשען
דעפארטמענט מיט בענינג דעם נאכסטען יאהרעס אין
טאלליך ערשיינדענעס ווענ-פערעסערש-פאליטי-
שעס בלאטט הערויסגעבען, דאס היעצו נאטהיע
קאפיטאל איזט בערייט פאר האנדען, ווער ווייט
וועלך ווענ-פארליכער מאנאט היעבייא דיא האנד
אים שפיעלע האט ארום דיא גוטען ליעטע דאך
דעם ארמען, פלינגעשלענען קאנקורענץ מאכען
וואללען! וואהרשיינליך איזט, פלינגעשלענען דורך
זיינע בעקאנטע ווירטשאפט מיט אפגענימליכען
געלדערען בערייטע זאן פאר ריף געראטהען, דאס
אויך דאס אנט-סעמיטשען געליכטער זיך שאמט
מיט איינעס ווערהאמיט געמיזאמט זאכע צו מא-
כען! אלס ווען זיא זעלבער אים פיעלע בעסער
ווארען! אללעדרינגס מיטסען וויר אונס דא אויף אי-
נען נייען קאמפא געפאסט מאכען, איבריגעס ווארע
עס זאכע טייס אים, דיעוועס נייע העצט-בלאטט
צו אנטערדריקען, נאך בעפאר עס פיעל אנהייל
געשטימטע האט! - אויך אים ווען ווירד געמעל-
דעט, דאס דער אנט-סעמיטען-פיהרער דריש א-
נערער מיט אנפאנג יענער אין אנט-סעמי-
טישעס טאנע-בלאטט הערויסגעבען ווירד! נון, דיא
עס טערהייטע ערשיינע ווערד ווען זיאן
דיא טעמעל פלינדען אים שטראפליכען העצערעווען
אין ראשעס ענדע צו בערייטען!

* (איבער דיא שמודענסע-
שלאגערעריא אין וויען) ווירד גע-
מלדעט: דיא שטאטטהאלערעיא האט דעם רעכ-
טער דער אונטערווארט דיא וויזונג ערטהיילט גע-
גען דיא שולדיגען איינע שמוצען ערטיפלינא-
אונטערזוכונג איינצולייטען, וואהרשיינליך ווערדען
יענע אנט-סעמיטשען שמוצענען, וועלכע דיא
שלאגערעריא הערפאר-נערושען האבען, אים דער אונ-
טערזימט געשטאסען ווערדען! (זאן ווירד
אין עסטערייך געגען דיא אנט-סעמיטשען פארע-
נאנגען; היער אין אונטאן קאנן דיעווע, זיפשאפט
נאך אימער אונטעשטראפט איהרע שטראפליכען
אומטריעבע פארטועצען)

הערצליכיקייט, דא דאס געמיטה דעם פראטען גרויסע פאן
דער פסטליכען שטימונג פירינד געהאנען וואר, דאך
פערדא ערווערדעטע דען פריינדליכע גוטס פאסט ניכט, זא
ערשטייט וואר ער. ער בליבע ווארשלאן אונד ערנט.
ער שטיצעט זיך אויף זיין גוטס פאסט אונד שלאג דיא
איינע, אים אין זיינע נאכדענקען דורך איינרוקע פאן
אויסען מאגליכסט וועניג געשטארט צו ווערדען. דיא נאנצע
פערזאכטונג וועלכע יא אנהערען דעם מינונג וואר, דער
זינגע געלעהרטע זיא דעסהאלב זא שאפט אין דער סינא-
נאנע ערשיינען, ווייל ער זיינע כהל-שמועיניש ניכט פלאצע-
ליך אונטערבעטען וויסען, וואר גיך דער פסטליכע איבער-
ציינונג, דיעוועלכע זיא יעסעס פאן דער טיעפטען אנדאכט
נאנץ ערפאסט אונד גלייכואם דער עידע ענטהאבען
ווארדען!
וועלכער אירטשווס! זיחק פירדאן וואר וואהל ער-
פאסט, דאך ניכט פאן טיעפער אנדאכט, וויא דיא ליעס
עס גלייכע, זאנערען פאן דער קוואלענטסען לאנגוויילע,
וויא זאללטע דען אויך איינע מענשען, דער בערייטע זיי-
נען גלייכע פערלייא-האטטע, דיא אנדאכט ערפאסטען
קאנען! דאס אבער-געבעט, וועלכעס ער אין פיהרען
יאהרען זא אפס ווערהערקאלט האטטע, דאס ער אים
שלאפע אויסווערדען האטטע פאנען, דיעוועס
קאנען זיינען ניכט דאך ניכט מעהר ערהעבען, איבריגעס
וואר יא פערדא זא שאפט אין דיא סינאנאנע נעקאממען,
דאס דיא אבער-געבעט בערייטע צו ענדע וואר, פיעלע
דער אנדאכטיגען, ווארונטער אויך דיא פראטעסע לואה
דיא מוסטער פערדאס, ווארען שאן נאך הווען גענאנען.
דיא צוריקגעבליבענע בעטעמען אין אללער שטיללע אים

איינעם קליינען ביכליך, וועלכעס ענען נור פיר דען אבער
דעם פלינגעס-פאסטעס בעשטימט אונד (הקן ליל
שבעות) אונד דיא ערשרשטע זיך דער סינאנאנע איינע
איינאטיגקייט, איינע איינשלאפענדע לאנגווייליקייט וועל-
כע נאכגעטליך פיר איינען מאן, וויא פערדא, מיט יעדעס
איינענליכע אונטערזאנליכער ווארדע,
דיא זיפטע אין דער סינאנאנע ווארען פאסט אללע
שאן לער, אלס פערדא זיך ענדליך געווערענעטע אונד
זיין געבעטן בייא וויסע זיינע בעליקטע נאהנען אונ-
הער, אב קיין גענעשטאנד איינע אויפערקואמטע רויצען
קאנען, לאכעלנד בעריאכטעטע ער, דיא הערענעבראנ-
טען וואכס-קערצען אים פלאצעט דעם פארבעטערע ער
מאכטע זיינע בעריאכטונגען איבער דיא באלד העללע,
באלד רוסטעדי ברענגענען ליכטער, אבער דא וואר יא
זיינע פאנטאסיע באלד געשאפטען, איבער זא עטוואס קאנן
מאן דאך ניכט לאנגע נאכדענקען - פערדא וועסט גע-
איינען אנדערען גענעשטאנד, אים דורך קינסטליכע גע-
טראכטונגען זיינע לאנגוויילע צו פערטרייבען, אונד ער
פאנד אויך דיעווען גענעשטאנד, דער ענען פאן דען ברענ-
גענדען קערצען אים מיטסען בעליכטעס ווארדע, עס וואר
דיעס איינע זאגענאנטע 'פאסט-פאלע' (מורה), דיא אויס
פערזאכענט בעשטאנד אונד מיט גלאז אונד ראטהען פער-
ווען ער וואר, זיא ענטהועלט פערשיידענע אינשריפטען אונד
קאכבאליטישע צייכען. עס ווארען דאס איינצעלע בוך.
שטאכען, דיא אין איהרע צוואמגענועצען הייליגע נאמען
פערשיידענער ענעל בערייטעטען - אבנליך פערדא אין
דער 'כהל' בעוואנדערט וואר אונד דענלייכען אינשריפטען
געוואהנליך לייכט געטראוועלן קאנען, זא פערמאכטע

ער דאך ניכט דען זיין פערשיידענער בוכשטאבען אונד
צייכען אויף דיעווער פערקורירדען, מוהט-פאסטעל צו ער-
גינדען, דיא פאפעל ענטהועלט ענען עטוואס פערשיידע-
נעס פאן דעם מיטטען אנהאלטיגע אינשריפטען, דיא פערדא
ביוזער זא ווערען געלעגענלייך האטטע, עס שטארען אויף
דיעוועלכען איינע טיעף בעדייטענדי, טהיילס פראטע,
טהיילס בעלעהנדע אויסשפריכע אונד ווינקע, דיא איהם
וואהל נור האלב אונד האלב בעקאנטע פארקאממען, אלס
וירדע ער דיעוועלכען אין פיהרען יאהרען אינענדוואך גע-
לעזען פארען געארט האבען, - פערדא ריכטעטע דאחער
מיט בעוואנדערטע אויפערקואמטע זיינע בליקע אויף דיעווע
ראטהועלהאפטע, מוהט-פאפעל, אונד זא ענטדעקט ער
פלאטליך אין דעם לייקען ווינקעל דיעוועלכען דען נאמען
זיינעם שאן פאר אכט יאהרען פערשיטטיגען בעקאממען
לעהרערס רויסע לייס אב אן אן. דאדורך בעקאט דיעווע
פאפעל פיר איהן איין נייעס אינשפיעטעס, ער עראנעיעט
זיך דער איהם וואהל בעקאנטען האנדרשיפט דעם גריי-
זען מאנעס; ער עראנעיעט זיך אויך דער לעהרען
אונד מאהנונגען, דיא איהם דער נאכטליכע מאן איינעס
איינשפאלטע האטטע... אונד יע מעהר פערדא אין דיע-
זען שריפטליכען פארשענד זא, דעסטא מעהר פערשוואמ-
טען דיעווע פאר זיינען איינע צו איינעס בעלע, דיא בוך-
שטאכען טאנצעטען היין אונד הער; דיא קאכבאליטישען
צייכען פערטיינען זיך אין זיינער פאנטאסיע צו איינצעלען
גרופטען, בילדענען זיינע אונד דיעוועקע; פערשוואנדען
אונד ערשיינען דאנן ווערדער אין נאנץ אנדערען צוואמ-
געשטעלונגען אונד פארטען...
(פארטועצען פאלגט)

ציינע אלבער דאָר פּאָמאָן זאמנע:
"אין וואַרדע פּערהאַרט אונד זאָדאָן געצוואַנגען,
דאָס פּאַטאַקאָלל צו אונטערשייבען אָנגלייך
דאָזעלעכע נאַר נישט דאָס ענטהעלעם, וואָס אין
אויסגעזאַמט האַמטע!"
ציינע אַנדערעס ה'ר"ן זאמנע: דער ריב-
מעד בעישמפּטע מ'ן אלס מאַרדער אונד רעב,
ווייל אין נישט דאָס אויסזאַמטע, וואָס ער עבען
ווינשטע!
ציינע יאָזעף ג'וטמאַן זאמנע: ב.ב.א.
קאָר נאַמנע מ'ך רייבער, מאַרדער, ניעדער-
טראַכטיגע מענש, ערשט אָם דריטען טאַנע אונ-
טערשטייב אין דאָס אונטערשייבע פּאַטאַקאָלל."

(אין בעצוג אויף דיעזען צייגען זאמנע יעצט
באיקאָר: דיעזער האט מיר דורך איינע יודען, נא-
מענס ס'רויג, זאגען לאסען, דאס ער געגען
מ'ך קיין צייגען אבליגען ווירדע, וועגן א'ך איהם
100 גולדען געבען! — היערוף ערווידערטע דער
אנגעקלאגטע מאָשקאוויטש: "דיעזער קרוין
וואר וועגען וועכעל-פאלשונג פערקלאגט, אללין
באיקאָר האט דאמאלס דיעזען פראָצעס פערטויש-
דעס האלב פינדעט זיך קרוין יעצט געגען באיקאָר
צו דאנקע פערטפליכטע אונד פערברייטע ליגע-
האַפטע בעהויפטונגען איבער איינען צייגען, דער
געגען באיקאָר אויסזאַמט!")

ציינע פראַנק סאָקאל זאמנע: "באיקאָר
האַט דיא פערשידענעסטען דראָהונגען געגען מ'ך
אנגעווענדעט, אים מ'ך צו אַינער פאלשען אויסזאגע
צו פערלאַסען!"
ציינע פּויל קעסי זאמנע: "מ'ך האט בא-
קאָר נישט בלאָס אלס שורקע אונד ניעדערטראַ-
טיגען קערל בעשימפּט, זאָנדרען אויך מיט 6-אָה-
רינגעס קערקער בערהאַהט, וועגן א'ך נישט וָאֹ אַייס-
זאנע, וואָ ער יאָ ווינשט!"

ציינע יעֶהוָה פּוילי זאמנע: "אין מ'ך
צוואנג באיקאָר צור אונטערפערטיגונג איינעם פראָ-
טאָקאָלל וועלבעס ער ווילקוירדיק צוואממע-
שטעללט, ער האט זיך געאַיטערט אים דעם
שטראַפֿ-פּראָצעסע צוגען מאַשקאוויטש אין צוויי-
טעס, מיט-עסלאָח, אַ מאַכען, אינד אלס ער דען
אַלטען מאַשקאוויטש פּערהאַפטען לעיס, דא זאמנע
באיקאָר: "יעצט פּוילע א'ך דען וועג-מעסיאַס
אין דען קערקער!"

צוויי צייגען ביידע זאמענס אַנדערעס קעסי
זאמנען, דאס באיקאָר דאָר וואר, דאס זיא
פּוילענע, דאס ער זיא מיט דער אים ציטמער
שטעהנדיגע האקע ערשלאגען ווערדע, איבערדיעס
האַט ער איהנען מיט קערקער געדראָהט.
דיא צייגען וויטויע יאָזעף ג'אָל זאמנע עבענ-
דיעס.

פאללס, דאס באיקאָר זיא מיט דראָהונגען איינשיב-
מען וואַללטע.
דיא צייגען פרויא יאָזעף גוטמאָן זאמנע, דאס
באיקאָר איהר געדראָהט, זיא אין א'ין פינסטערעס
לאָך צו דען, פֿאַשען אונד שלאנגען" צו שפּעריען,
וועגען זיא נישט דאס זאמנע, וואס ער ווילל.
בעלא מאָשקאוויטש: "דער יונגערע
ברודער דעס אַנגעקלאַגטען, זאמנע: "אין וואר
ערשט זיא אין האלב יאהרע אלס, אלס געגען מינען
פאַטער אין שטראַפֿ-פּראָצעס אַנגעשטרענגט וואר-
דע, דא א'ך פֿאַס נאַציען קיינען דונסט האַמטע, זא
צאָג מ'ך באיקאָר בייא דען אָהרען אונד שליידער-
טע מ'ך דאָן צור טהורע הינים מיט דעם רופֿע:
"מאָרש!"

(דער פערטהייריגער לעאָ מאָשקאוויטש-
טע היער דיא ריכטיגע בעמערקונג, דאס אים זינגע
דעס געזעצטעס בעלא מאַשקאוויטש נאַר נישט גע-
צוואונגען ווערדען דורכטע, געגען דען אַינגעזען פֿאַ-
טער אריינגעד איינע אויסזאגע צו מאַכען.)

ציינע יאָזעף עווארד מאָלנאָר, געווע-
זענער שאַנאַרמער-קאַרפּאָראַל, זאמנע אים, דאס
באיקאָר איהן ווערדערהאַלט נאַנגן אונטערדיג האט
פריגעלן לאסען, באיקאָר איזט אַרבעט אלס אין
מיגעל! (הייערקייט.)

אין דיא ווישערען צייגען שפראַכען אין די-
זעס זינגע פֿאַן באיקאָר, פרויא פּויל לויעא.
איינע אַפּפּיציערעס נאַשען, זאמנע אונטער אַנדערעס:
"באיקאָר האט מיר מיט דעם איינשפּעריען גע-
דראָהט אונד דאַביא א'ך געשרייען דאס מינע טאַ-
טע, דיא וועגען וואר, אים שרעקען אין שפראַכע
פּויל, אין פּאָליע דעסען זיא אויך הייטע נאָך אן
הערצ-קלאַפּען לידעט!"

ציינע אוואַקאָט באַרדאָש זאמנע: "אין
האַכע זעלבסט דען באיקאָר איינמאל איבער-
ראשט, אלס ער פֿאַן דען אַמטליכען איינזאכען דיא
שטעמפּעל אַבענלאָזט אונד זאַמטעלעט." — אין
גלייכעם זינגע שפראַכען אויך נאָך דער אָבער-
שטהויריכטע געזאָקוויטש אונד אַנדערע.

אום האלב 6 איהר מאַרענעס ווארדע דאס
אירטהויל פּעריקנדעס; געזא מאַשקאוויטש ווארדע
וועגען פּערילימורונג אונד עהרענ-בעלידיגונג שול-
דיג געשפראַכען אונד פּעראורטיהילט צו אַכט
מאַנאַטען געפֿאַנגען, 500 גולד-געלד-שטראַפֿע אונד
צו דען געריכטס-קאַסען אין דער האַהע פֿאַן 2452
גולד, אונד 27 ק'ר, — דער פּעראורטיהילטע מעל-
דעטע נאַטירליך דיא "ניכטיגקייטס-בנייערדע אן,
וואס וואַללען וויר איבער דיעזעס אורטהויל
דענקען? — — —

פּערשידענע נייאָנקייטען.

* (באַראָן שַעננײַטש) אין דער מאַרענע
(דיענסטאָג) זימזונג דעם אָבער-הויזעס ווירד דאס
אַללערהאַכסטע האַנדשרייבען, דיא ערזענגונג דעם
הערן פֿאַן שַעננײַטש צום פֿאַרזענעטען בע-
טרעפֿענדיג, צור פּערלעזונג געלאנגען. היערוף ווירד
דער בוזעהריגע פֿאַרזענעטעס סאָדעיַנימאָריך
זיינע אַבשפּיערס רעדע האַלטען, אין דער מיטטוואָך-
זימזונג ווירד באַראָן שַעננײַטש צום געשענמאַלע
אַם אָבער-הויזע דען פֿאַרזענעטען-זימז אַיי-
נע האַמען.

* (דער רייכסטאַג) בענינגט דיא
וויינאַכטע-פּערען אָם 19 דיעזעס, דיא ערשטע
זימזונג נאָך דען פּערען דורכטע אָם 10 יענגער
שטאַטסדינען.

* (אויס אונגאַרישען
רייכסטאַגע) אין דען לעצטען טאַגען
עראיינגעטע זיך אים פאַרלאַנגענטע נישטס אויסער-
אַרדענטליכעס, בלאָס באַראָן אַנדרע אַנסקי
שטעללטע דען אַנטי-סעמיטישען אַנטראָג, דאס דיא
"באַרוני-געשאַפטע" דיא דאָך אויסשליעליך אין
דען האַרען פֿאַן יודען זיך בעפֿאַנדען מיט
"שטעמפּעל" אונד גענאָסטיגען, געבויהרען" בעלאס.

טעט ווערדען מאַגען; צור אַנטערשטיצונג דיעזעס
אַנטראָגעס, זאמנע דער אַנטי-סעמיטישע באַראָן
אונטער אַנדערעס פֿאַלגענדעס: "אין ווינשע, דאס
דיא שטעמפּעל אונד געבויהרענע-פּעליכט אויך אויף
דיא באַרוני-געשאַפטע ערשטערקע ווערדען אויך
דיא זאָגענאַנטען "ידיש-ליבעראַלען" בלאַטטער
מיססען דיעזען פֿאַרשלאָג בילליגען, א'ך ווייס, דאס
דיא באַרוני-געשאַפטע לויטער שווינדעלייען זינד;
אום זאָ עהער מיססען זיא בעשטייערע ווערדען;
דער שטאַט פּעריבעטעט אללע "געזאַרד-שפּיע-
לע" אונד וואָרעס געשטאַטעטע ער דאס באַרוניע
שפּיעל, פּרייליך ווירדע דורך איינע זאָלבע בעשטיי-
ערונג אין נאַנגן "איראַעל" אין פּוילענע-אַרע לאַים
ענטשטענען, אללין דיא ווען גלייכע רעכטע
האַבען, זיא מיססען זיא אויך גלייכע לאַסטען טראַ-
גען, יעדער קליינ-אָנדוסטריעללע מוס איינע גע-
ווערבע-שיין האַבען אונד שטייען צאַהלען, דיא
ידישען באַרוני-שפּיעלער יעדאָך ברויבען נאַר קיי-
נען געווערבע-שיין אונד איהרע באַרוני-געשאַפטע
ווערדען נישט בעשטייערע, וואָ בלייבט דיא 2452
גלייכהייט וויר אַנטי-סעמיטישען ווינשען קיין ראַם-
סענ-האַם אונד וואַללען געגען דיא יודען קיינע גע-
וואַלטשאַפּטיגקייטען אָבען; דאָך וואַללען וויר דיא
מאַכט דער יודען ברעכען!... (עס איזט זעלבסט-
פּערשטאַנדליך, דאס דיעזער אַנטי-סעמיטישע אַנ-
דיעס.)

פּאָליעטאַן

דער בעקעהרטע פּוילאַדאַר.

— איינע עיצאָהלונג אויס דעם 17 יאהרהונדערטע —
(88 טע פּאַרטיעזעצונג)

זיינער איינען איבערצייגונג נאָך לענטע יצחק פּעראָ
אויף אַטאַדאַקסעס פּעסטהאַלטען אן געוויסען צערעמאַ-
ניען נאַר קיינען ווערע; דאָך וואַ וואַללט ער דען געגען
דיא אַפּפּענליכען הערקאָסליכען געברויכע זיינער געמיינדע
פּערשאַפטען! ער וואר איינער יענער זעלשטען באַקאַפּטער,
דיא אונאַבאַהאַטע בעשפּיערעכט וויר, זיך זעלבסט צו פּע-
פּאַללאַקאַממען, אונד זאָך ערלע באַקאַפּטער ווערדען דאָך
ניע עטוואָס ענטוויהען, וואס אַנדערין אלס הייליג
ערשיינט. עס פּוילע עס האַרעס אַנזייער פּעראָ א'ין, זיינע
מיט-גענעטען אויס איהרעס געוואָנדליכען צעראַנקען, אונד
גלייכעס קרייזע צו רייטען, אום זיא עטוואָ צו ערפּאַרמירען,
נעלע האַפטע עס אן זיך זעלבסט ערפּאַרען, וואָ שווער עס
איזט, דען קאַספּע צווישען רעליגיִאָן אונד פּוילאַדאַרע-
ליך דורכצוהערען, אָהנע היינטיא שווערע פּערילעזעצונגען אן
קאַפּטער אונד זעלע דאַפֿאַנצוראַנען! ער וואַללט נישט
אויך אַנדערע אן דיעזען געפּאַרטהיליכען קאַספּע פּערוואַקעלן,
ער טרויטע עבען נור וועגינען דיא קאַספּע צו, איינע זאָל-
כען דיעזען קאַספּע מיט ערפּאַלע בעשפּיערען צו קאַנגען
ער וואוסטע, דאס דיא מאַראַלישע נאָפּע דאָך ניע דאס
געמיינגעס אללער פּענעשען ווערדען קאַנגען, דאָר אים
עבען וואַללט פּעראָ דיא לייטע נישט ערפּאַרמירען, דא יא
דיא מענגע וועלכע אויס איהרעס אַלטען געלייזע געריסען
ווייר, קיין אונד הער וואַקס, ביז וואַ יעדע פּעסטע שטימע

ענטבעהרענדע, אין זיך זעלבסט צוואסמענכריכט. — עס איזט
דען אויך איינע אייגענעוטהיליכקייט ג'אָס ער מענ-
שען, וועלכע אריינגען איינעם פּאַרטייטיגען געדאַנקען מיט
אונאַנליכער זינגענונג אונד נאָקטען אַפּפּען נאַכשפּיערען,
היפּאָן אייסעליך נישט צו פּעראַשען, זיא וואַללען יא
פֿאַן איהרע אויסגעבונג קיינע טהאַטאַליכע אונטערשייט-
זונג; זיא ווינשען בלאָס רוהע, יא רוהע אום יעדען פּוילי,
אום אן איהרען בעשפּיערעכענע נישט געשפּאַרעס צו ווערדען,
וואָ אַפּפּע ווערדען דערארטיגע ערהאַכענע באַראַק-
טעיע פֿאַן דער נאָקטען מענגע אלס הייבלער אָרע דאַרען
בעצייכענט, דאָך זיא קיימערן זיך נישט אום דיא מינינג
אַנדערע; זיא זינד צו פּוירערען, פֿאַן געמאַנדעס אין איהרע
נישטעס, האַטטיגקייט געשפּאַרעס צו ווערדען! — אויך פּעראָ
וואַללט פֿאַן זיינען מיט-מענשען נישט, אלס דיעזע וואַל-
טהווענדע, פּויר זיך ניסטיגעס שטענעבען זאָ אונגעבערהיליכע
רוהע, אין דער שטאַנגע, וואָ בייא יעדער פּעראָ אַפּפּע
נעלענעוטהיט גיטעט זיך דען פּוילאַדאַרע פּעראָ דאַרען
דעם אַללגעמיינען געברויכע; ער וואַללטע נישט אלס גענענדר
אוישפּיערען; ער וואַללטע יא ר'והע האַבען, אונד
דורכטע דאַרען אויך אַנדערע אין איהרען זיסטען אונד גע-
ברייכען נישט שפּאַרען, זאָ לענטע יעדען אויך דיעס.
מאַל דאס פּעסט-בעשפּוך (מחור) אויף זיינען פּוילע-פּוילט
אונד שטאַנד, מיט קיימערעס הייפטע דאַריבער גענייט,
אַלס וואַרע ער ווירקליך פֿאַלל דער טיעפּסטען אַנדאַכט.
וואָ בעדייטע עוואָהונט, האַפטע דער געלעהרשע
יצחק פּעראָ, זיינען ווישן אונטערשפּיערעכענע נעכען דער בונ-
דעס-לאַדע, אן דער אַנדערען ווישע דער בונדעס-לאַדע
האַפטע סאַמועל ל'וויא, דער רייכסטע באַקייטער אונד